

FY21 Godišnji izvještaj o radu: WWF Adria

1. KONZERVACIJSKI UTJECAJ

Osam zemalja zapadnog Balkana riznica su biološke raznolikosti i goleme prirodne vrijednosti; karizmatične divlje životinje, šumski krajolici i morski krajolici koji oduzimaju dah, još neistraženo krško podzemlje, rijeke i močvarna područja tkaju mozaik važnih ekosustava koji također služe zdravlju i dobrobiti ljudi.

Društveno-ekonomski, regija je u razvoju. Prihvatanje prava i odgovornosti povezanih s demokracijom tek treba u potpunosti prožimati naša društva; nositelji dužnosti moraju poboljšati transparentnost i uključenost svojih modela donošenja odluka, a nositelji prava, posebice lokalne zajednice, moraju se suočiti s izazovom proaktivnog sudjelovanja u tim procesima. Načela održivog razvoja moraju se u potpunosti internalizirati u pristupima gospodarenju prirodnim resursima te gospodarskom i infrastrukturnom razvoju kako bi se osiguralo izbjegavanje ili minimiziranje utjecaja na okoliš i prirodu na prihvatljivu razinu.

Kako bi se uhvatio u koštac s tim izazovima i uspješno ispunio globalnu misiju WWF-a za izgradnju zdravih i otpornih ekosustava uz istovremeno poboljšanje kvalitete života, rad WWF Adrije je raspoređen oko četiri stupa osmišljena za i) zaštitu i obnovu bioraznolikosti, ii) stvaranje pravednih i transparentnih modela upravljanja prirodnim resursima, iii) olakšavaju transformaciju poduzeća prema održivosti i iv) rastu i osnažuju izborne jedinice za očuvanje. To činimo provedbom aktivnih mjera očuvanja, zajedničkim razvojem rješenja sa svim relevantnim dionicima, poduzimanjem kampanja zagovaranja i podizanja svijesti.

Strastvenim i ambicioznim radom cijelog našeg tima, WWF Adria je i ove godine uspješno nastavila s postizanjem naše misije u vezi s očuvanjem mora, slatkih voda, zaštićenih područja i divljih životinja, kao i rješavanjem klimatskih promjena i neodržive potrošnje.

Cilj 1: Ključne vrste, staništa i ekosustavi su zaštićeni i oporavljaju se

Rad WWF Adrije na očuvanju vrsta doživio je značajne korake naprijed kako kroz provedbu specifičnih mjera očuvanja, tako i kroz razvoj potrebnih znanja.

Nastavili smo s naporima na poboljšanju suživota ljudi i velikih zvijeri na nekoliko razina, od izravnog angažmana dionika i promicanja mjera prevencije šteta do aktivnog praćenja izrade strateških dokumenata i osiguravanja da javno financiranje mjera prevencije šteta bude dostupno i lakše dostupno u razdoblju koje slijedi. Pomno prateći javne pozive za mjere prevencije štete uočili smo da jedna važna skupina dionika nema pravo na subvenciju električnih ograda – pčelari. Uspjeli smo uvjeriti hrvatsko Ministarstvo poljoprivrede da izmijeni dokumentaciju i tako omogući pčelarima da se prijave za potpore EU i bolje zaštite svoje košnice od medvjeda. S ciljem doprinosa zaštiti vuka, risa i medvjeda, WWF Adria je sudjelovala u razvoju i provedbi praktičnih mjera za relevantne vrste i očuvanje njihovih staništa, uključujući: i) jednu farmu koja pokazuje dobru praksu suživota s velikim zvijeri, ii) postavljanje električne ograde za pčelinje košnice i oko farmi, iii) nabavku pastirskih pasa za zaštitu od velikih zvijeri, iv) postavljanje aktivne signalizacije na cestama, v) izradu smjernica za upravljanje posjetiteljima na Natura 2000 područjima s mjerama turizma/antropogenog pritiska, i vi) izgradnju i postavljanje, te puštenje u rad utočišta/spasilački centar za mladunčad siročadi risa.

U Hrvatskoj i Sloveniji WWF Adria nastavio je s naporima na izradi planova upravljanja vrstama, uključujući pripremu prekograničnog Protokola za usklađivanje upravljanja i praćenja populacija vukova i risa, uključivanje preporuka u nacionalne planove upravljanja vukom i risom, te pripremu dugoročnih ciljeva i daljnja prekogranična suradnja na gospodarenju velikim zvijerima. U Bosni i Hercegovini pokrenuli smo novu inicijativu (Dinalpconnect) za sprječavanje daljnje fragmentacije staništa u jadransko-jonskom području, kao i za poboljšanje ekološke povezanosti između Natura 2000 područja i zaštićenih područja od transnacionalne važnosti. Kombinirajući analitičke rezultate s razmjenom stručnog znanja, Dinalpconnect će isporučiti Strategiju ekološke povezanosti diljem Dinarskog gorja povezujući ih s Alpama. Zajednički akcijski planovi za svaku pilot regiju temeljit će se na smjernicama za poljoprivrednu i šumarsku praksu zaštite biološke raznolikosti. Akcijski plan za pilot regiju Hrvatska-Bosna i Hercegovina bit će usmjeren na dvije vrste: smeđi medvjed (*Ursus arctos*) i livadski poskok (*Vipera ursinii*). Stručnjaci će definirati mjere ekološke povezanosti smeđeg medvjeda i livadskog poskoka.

Rad WWF Adria na zaštiti endemičnih vrsta riba jadranskog krša usmjeren je na 7 endemičnih i steno endemičnih vrsta riba na području od Livanjskog polja do Popovog polja u Bosni i Hercegovini. Ove endemične vrste su specifične za krške uvjete u kojima se zimi stvaraju privremena jezera, a ljeti presušuju. U suhim ljetima, ove dobro prilagođene ribe migriraju u podzemlje ili hiberniraju. Sve vrste su kritično ugrožene i pod teškim pritiscima velikih hidroelektrana, od kojih su neke izgrađene 1970-ih, neke 2000-ih, a neke su trenutno u izgradnji. Velike hidroelektrane ne uzimaju u obzir ove vrste pri održavanju akumulacija, kanala za hidroenergetske sustave ili osiguravanju ekološki prihvatljivih vodotoka. Predatorske vrste unose se u akumulacije, a endemične vrste također se hvataju jer se smatraju tradicionalnom hranom (danas kao sporom hranom) i njihova cijena vrtoglavo raste nakon što hidroelektrane smanje svoje populacije smanjenjem njihovih staništa. Ponašanje ovih endemičnih vrsta riba nije dovoljno poznato pa WWF Adria ispituje ponašanje, migraciju, veličinu populacija, mapira njihove trenutne lokacije i predlaže mjere za revitalizaciju i očuvanje ovih vrlo važnih vrsta koje su i nacionalna baština lokalnog stanovništva na tom području.

Analiza novih i postojećih lokalnih ekoloških znanja (LEK) o morskim psima anđelima (*Squatina squatina*) u Jadranskom moru provedena 2020. godine omogućila je ribarima i roniocima duž hrvatske obale da zabilježe svoje interakcije s morskim psima anđelima. Georeferencirani podaci o pojavi prikupljeni kroz studiju otkrili su prethodno nepoznatu žarišnu točku *S. squatina* u arhipelagu otoka Molat. Identificirani su zapisi i odraslih i mladih *S. squatina*, što ukazuje na to da bi se područje moglo koristiti kao mrijestilište. Ovo izvanredno otkriće sugerira da bi ovo mogla biti posljednja preostala populacija ovih vrhunskih morskih grabežljivaca u Jadranu i jedna od rijetkih preostalih u svijetu. Naši naponi sada su usmjereni na davanje preporuka za prostorno korištenje područja i procjene rizika prilova ovisno o različitim ribolovnim alatima. Prve terenske aktivnosti na tom području organizirane su u lipnju 2021. radi otkrivanja in situ prisutnostiorskog psa anđela i provođenja kartiranja staništa dna s ciljem pripreme znanstvene i tehničke osnove za uspostavu ribolovno ograničenog područja (FRA) ili zona bez ribolova (NTZ). Iako vizualnim popisom nije otkriven nijedan morski pas anđeo, prisutnost drugih vrsta Elasmobranch bila je velika, posebno mladih, što ukazuje na visoku vrijednost područja kao mjesta za razmnožavanje morskih pasa i raža. Sljedeće aktivnosti na tom području sastojat će se od jačanja prikupljanja znanstvenih podataka u suradnji s ribarima, roniocima i obalnim zajednicama, provođenja sustavnog uzorkovanja DNK (eDNA) okoliša kako bi se potvrdile žarišne točke i nastavka vizualnih podvodnih istraživanja putem ronjenja.

Pandemija Covid-19 otkrila je ranjivost zaštićenih područja (PA) koja se prvenstveno oslanjaju na turizam za svoj prihod – blokade i ograničenja putovanja značajno su smanjila njihove proračune, dovodeći u pitanje njihov rad. To se dodatno pogoršalo kada su vlade, kao odgovor na pandemiju, preusmjerile sredstva na javni zdravstveni sektor. U još teži položaj dovedena su zaštićena područja koja već posluju s nedostatnim proračunima. Tako su krajem prosinca 2020. WWF Adria i Udruga Parkovi Dinarida organizirali jedan od prvih online webinarana temu utjecaja Covid-19 na zaštićena područja, sa sudionicima iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Srbije, Crne Gore, Hrvatske, Kosova, Sjeverne Makedonije i Slovenije. Na temelju prikupljenih inputa o ovom događaju objavljeno je izvješće „Utjecaj pandemije COVID-19 na zaštićena područja u regiji Dinarida“ u kojem se navode mnogi pokazatelji izravnog utjecaja pandemije na zaštićena područja. Izvješće poziva na sustavna ulaganja vlada zemalja zapadnog Balkana kako bi podržale funkcioniranje zaštićenih područja kao ključnog alata za zaštitu biološke raznolikosti i očuvanje ekosustava. Nalazi iz ovog izvješća korišteni su u daljnjem radu zagovaranja i definiranju komunikacijskih poruka.

[Novo zaštićeno područje u Sjevernoj Makedoniji - Šar planina](#)

Prvi put u povijesti zaštićeno područje stavljeno je pod privremenu zaštitu prije dovršetka službenog postupka proglašenja kako bi se prirodna baština zaštitila od uništenja. U srpnju je Šar planina proglašena nacionalnim parkom II. kategorije. WWF Adria je prošle godine podržao proces, potpisavši Memorandum o razumijevanju s Ministarstvom zaštite okoliša za podizanje svijesti o prednostima proglašenja, te surađujući sa stručnjacima na zoniranju i dopuštenim aktivnostima u parku. Poslali smo i dopis premijeru u kojem tražimo hitno proglašenje Šar planine i zaustavljanje projekata malih hidroelektrana na njoj.

Cilj 2: Uspostavljeni su sustavi dobrog upravljanja koji omogućuju održivo upravljanje i korištenje prirodnih resursa

Na početku pandemije WWF Adria izdao je priopćenje upućeno vladama zemalja zapadnog Balkana, pozivajući ih da odgode donošenje bilo kakvih odluka, osim ako se ne odnose na zdravlje i sigurnost građana, ako se ne može osigurati značajna transparentnost i sudjelovanje. Saopćenje je bilo kao odgovor na trend koji se počeo javljati, donošenje zakona po 'hitnom postupku', čak i kada to nije bilo potrebno, i bez ikakvih javnih rasprava, koji su otkazani uz obrazloženje da nisu usklađeni s Covid-19. sigurnosnim mjerama. Nažalost, takva se praksa nastavila tijekom pandemije u svim zemljama, a na meti su bili i zakoni o zaštiti prirode, što je opravdalo angažman WWF Adrie.

U Sjevernoj Makedoniji, Eko-svest i WWF Adria, uz podršku 20+ organizacija, uputili su dopis predsjedniku Sjeverne Makedonije u kojem traže da ne potpisuje kontroverzni zakon o legalizaciji bespravnih objekata, koji je Sabor donio bez javnog savjetovanja ili rasprave. Zakon bi, ako bi bio usvojen, stvorio značajne probleme za zaštićena područja u kojima bespravne građevine i objekti ugrožavaju divlje životinje i staništa. Kao rezultat tog pritiska javnosti, predsjednica je odbila potpisati zakon i vratila ga u Sabor, nakon čega je organizirana široka javna rasprava.

Na Kosovu, općina Priština planirala je razviti Adventure Park unutar zaštićenog krajolika Germia. WWF Adria je surađivala s lokalnim organizacijama iz Prištine i sudu je podnijela zabrinutost oko lokacije projekta, procesa planiranja i transparentnosti, javne rasprave i usklađenosti s relevantnim zakonodavstvom. Sud je obustavio planiranu bespravnu gradnju Adventure Parka u prvoj zoni zaštite u Germiji.

U Srbiji je i Nacionalni park Đerdap bio ugrožen zbog namjera Općine Majdanpek da će donijeti novi Detaljni urbanistički plan (DUP) za „Arheološko nalazište – Lepenski vir“ u Nacionalnom parku Đerdap uz Željezna vrata Dunava. U planu je bila izgradnja novog pristaništa na rijeci, s pratećim turističkim objektima. Razvoj takvog projekta izravno bi utjecao na rijeku Dunav i njegovu obalu, kao i na susjedna staništa koja su pod 1. i 2. zonom zaštite unutar Nacionalnog parka. Koalicija 27, RERI i WWF Adria uputili su komentare na Plan detaljne regulacije Općini Majdanpek, ističući da se dokument ogлуšio o zakonske propise o zaštiti prirode, tražeći obustavu postupka zbog kršenja postupka. Zatražili smo da se pokrene novi postupak u skladu sa zakonskim propisima Republike Srbije. Plan je promijenjen zbog naše reakcije, a neki problematični elementi su uklonjeni (npr. bazen, apartmani...); međutim, luka, kao najveća prijetnja, za koju su sredstva već izdvojena u državnom proračunu, unatoč nepostojanju dozvola i odgovarajuće prostorne dokumentacije, ostala je u planu.

U Crnoj Gori, uspostavljena suradnja WWF-a s crnogorskim vlastima rezultirala je formiranjem radne grupe (RG) za reviziju ugovora o koncesiji za male hidroelektrane (mHE) u siječnju 2021. godine. WWF je osigurao pravnog stručnjaka za podršku rada RG-a koje imaju izravan utjecaj na donošenje odluka. Kao rezultat rada RG, Vlada Crne Gore je u travnju 2021. godine otkazala izgradnju mHE na tri rijeke u sjevernom dijelu Crne Gore – Vranješnici, Murinskoj i Komarači. Radna grupa je i dalje aktivna, a očekuje se raskid ostalih koncesijskih ugovora. Također, Vlada je donijela odluku o trajnom prestanku davanja novih koncesija za mHE na crnogorskim rijekama, što znači da neće biti dodijeljeni novi poticaji investitorima. Na inicijativu WWF Adria i nekoliko lokalnih organizacija, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Crne Gore donijelo je novi Pravilnik o ekološki prihvatljivom protoku (e-flow). U skladu s novim Pravilnikom, korisnici voda imat će obvezu kontinuiranog praćenja e-protoka, te obvezu dostavljanja mjesečnih podataka o monitoringu nadležnim tijelima čime će značajno pomoći održivo upravljanje rijekama u Crnoj Gori. Povećali smo angažman u postavljanju

trajnih mehanizama zaštite rijeka (DRPM), koji smo započeli u prethodnoj godini. Tako je u Crnoj Gori Općina Pljevlja pokrenula zakonski postupak za zaštitu gornjeg dijela rijeke Čehotine na inicijativu WWF Adria i lokalnih ekoloških organizacija iz Crne Gore i uz podršku The Nature Conservancy. U Bosni i Hercegovini glavna aktivnost WWF Adria bila je izravna uključenost u izradu podzakonskih akata na nedavno usvojeni Zakon o zaštiti okoliša. Na zahtjev Federalnog ministarstva zaštite okoliša, WWF je angažirao pravnog stručnjaka, koji je pripremio nacрте podzakonskih akata u bliskoj suradnji sa djelatnicima WWF Adrije. Federalna vlada je donijela dva podzakonska akta pripremljena u okviru ove aktivnosti. Dodatno, WWF se snažno zalagao za izmjene dvaju zakona koji reguliraju "energetski sektor", ali su relevantni za smanjenje negativnog utjecaja mHE na okoliš. Osnovni cilj ovog rada je zaustaviti daljnje izdavanje energetskih dozvola, a time i daljnju izgradnju mHE. Konačno, WWF Adria je aktivno uključena u proces izrade Strategije zaštite okoliša kroz sudjelovanje u 3 radne skupine (zaštita prirode, upravljanje okolišem i upravljanje vodnim resursima). Završetak ovog procesa očekuje se u prvoj polovici 2022. godine.

U Hrvatskoj su doneseni novi planovi upravljanja ribarstvom u parkovima prirode Telašćica i Lastovsko otočje kroz rad suupravljačkih odbora koje je osnovao WWF Adria u okviru projekta malog ribarstva. Time su stupile na snagu prve ribolovne zone u Hrvatskoj koje se dogovaraju s ribarima, zajedno s nizom dodatnih mjera koje smanjuju ribolovni napor (uklonjene plivarice za plažu i sav aktivni alat, smanjena duljina i broj alata). To je mali, ali vitalni korak prema održivosti malog ribolova u Hrvatskoj. Nadalje, genetskim istraživanjem provedenim na norveškom jastogu (*Nephrops norvegicus*) dokazali smo da u Jadranu postoji više od jedne zasebne populacije ove vrste što ima presudnu posljedicu za upravljanje ribarstvom. Do sada se vjerovalo da svi pripadnici vrste pripadaju jedinstvenoj jadranskoj populaciji pa se mjerama gospodarenja pristupalo na isti način. Sada imamo osnovu za promjenu ovog pristupa i za promicanje ribolova norveških jastoga koji populaciju održava unutar održivog prinosa, kao što su oni koji koriste zamke koje su neinvazivni alat za razliku od pridnene koće.

Suradnja s istraživačkim novinarima bila je važan dio našeg zagovaračkog rada, posebice tijekom pandemije kada je pristup informacijama dodatno sužen. Njihove su priče objavljene u Srbiji, na Kosovu, u Bosni i Hercegovini i Sjevernoj Makedoniji, s namjerom da privuku veću pozornost javnosti i donositelja odluka na izazove vezane uz upravljanje prirodnim resursima.

U Srbiji je Balkanska istraživačka mreža (BIRN) objavila prvu priču o Nacionalnom parku Đerdap. Osim isticanja netransparentnih procedura, priča je pokazala kako je naš pritisak kroz komentare na Detaljni urbanistički plan i novinarsku istragu napravio pritisak da se plan promijeni i da se sada planira izgradnja manje infrastrukture.

U Bosni i Hercegovini Centar za istraživačko novinarstvo (CIN) objavio je dvije priče:

- [Vlasti prešutjele zakonitost restorana Viewpoint](#) priča je o bespravnoj izgradnji komercijalnog ugostiteljskog objekta "Vidikovac" na planini Trebević, zaštićenom području u Kantonu Sarajevo. Slučaj je trenutno pod istragom Kantonalnog tužilaštva u Sarajevu.
- [Zaštićena područja bez zaštite](#) analiziraju cjelokupno upravljanje zaštićenim područjima u Bosni i Hercegovini, pokazujući kako su nekontrolirana komercijalna eksploatacija, privatni interesi i nedostatak napora Vlade za očuvanje ugrozili područja prirodne baštine u zemlji. Ova priča dobila je nagradu Udruge "Centar za razvoj i analizu medija", za najbolje novinarsko istraživanje o korupciji u 2020./2021.

WWF Adria nastavila je surađivati i podržavati rad 'Koalicija 27', neformalnih mreža organizacija civilnog društva koje prate napredak procesa približavanja zemalja EU-u u vezi s poglavljem o okolišu i klimatskim promjenama. U rujnu 2020. godine objavljen je prvi Shadow Report u Bosni i Hercegovini. Ovo Izvješće pripremilo je „Partnerstvo 27” i prikazuje stvarno stanje zakona o okolišu u Bosni i Hercegovini, vezano uz regulativu u okviru europskih integracija, s fokusom na Poglavlje 27 – Okoliš i klimatske promjene. Obuhvaća: Horizontalna pitanja, Vodni sektor, Kvalitetu zraka i Klimatske promjene, Industrijsko onečišćenje i Zaštitu prirode. Izvješće i Partnerstvo 27 temelji se na iskustvu Koalicije 27 u Srbiji, koja je osnovana 2014. godine, a WWF je njezin član od samog početka. Koalicija 27 postoji i u Crnoj Gori. Slične koalicije razvijaju se i na Kosovu i u Sjevernoj Makedoniji, s ciljem regionalne suradnje između njih, budući da zemlje dijele sličan okvir i izazove u očuvanju prirode i orijentaciji prema Europskoj uniji.

Cilj 3: Poslovna praksa se transformira prema održivosti te korporativnoj i društvenoj odgovornosti

U okviru projekta Malog ribarstva u Hrvatskoj, WWF Adria je započela proces osnivanja 2 zadruga malih ribara, na otoku Lastovu i Velebitskom kanalu. Cilj ove inicijative je podržati razvoj održivog malog ribarstva koje ima koristi od tržišta uz smanjenje ribolovnog napora i transformaciju ribarstva prema održivosti. Ovo je rezultat trogodišnjeg angažmana i izgradnje povjerenja s ribarima u ovim područjima. Konačni cilj je imati dobro organizirane zadruge koje izvode održivi ulov za premium tržište koje prepoznaje i podržava takve organizacije.

Identificirano je nekoliko slatkovodnih područja od velikog interesa za okoliš, koji su kritično oštećeni aktivnostima privatnog sektora, za potencijalnu implementaciju rješenja za vodu koja se može isplatiti. Močvare, a posebno tresetišta, postavljene su kao glavni cilj zbog svojih visokih ekoloških vrijednosti i usluga – u smislu biološke raznolikosti i ublažavanja i prilagodbe klimatskim promjenama. WWF Adria, u suradnji s WWF Nizozemskom, identificirao je pilot mjesto za provedbu specifičnog i izazovnog projekta koji se može isplatiti: obnova tresetišta Hutovo blato (1488 ha) kreditiranjem ugljika, uz potencijalno proširenje projekta na jadransko tresetište Bosne i Hercegovine (cca 12.000 ha). Osim toga, integracijom ovog projekta obnove Hutovog blata u projekt MERLIN (Horizont 2020), kao jedne studije slučaja među 17 distribuiranih diljem Europe, osigurava se financiranje provedbe glavnih mjera obnove na terenu (obnova specifičnih staništa, ribljeg fonda i ptičjeg svijeta u ključnim područjima), imajući na umu da će ključna komponenta za uspješnu obnovu i očuvanje područja biti obnova hidroloških uvjeta bliskih prirodi, o čemu će se pregovarati s lokalnom hidroelektranom. 4-godišnji projekt MERLIN također obuhvaća fazu nadogradnje, koja će omogućiti proširenje aktivnosti obnove, potencijalno kroz kreditiranje ugljika ili druge bankovne projekte, na nacionalnoj i regionalnoj razini.

Cilj 4: Civilno društvo je obrazovano i ovlašteno za sudjelovanje u upravljanju okolišem i donošenju odluka

WWF Adria nastavila je snažne napore u izgradnji kapaciteta civilnog društva diljem regije kroz tri glavna smjera: i) pružanje financijske potpore, ii) pružanje treninga i iii) obrazovanje.

Kroz Program malih bespovratnih sredstava podržali smo 10 organizacija iz Bosne i Hercegovine, Srbije, Kosova i Sjeverne Makedonije, da doprinesu zaštiti i očuvanju zaštićenih

područja u našoj regiji, također poboljšanjem praćenja neodrživih aktivnosti u zaštićenim područjima i oko njih. Interes za program potpore bio je značajan, pristiglo je 58 prijava. Grant Parkovi Dinarida odabrao je 7 projekata u okviru Programa dodjele bespovratnih sredstava za zaštićena područja, s ciljem poboljšanja odnosa i dijaloga između Udruge i njihovih lokalnih zajednica te izgradnje partnerstava na lokalnoj i regionalnoj razini.

Izgradnja kapaciteta OCD-a usredotočena na zaštićena područja i zaštitu rijeka. U odnosu na prvi, WWF Adria je okupio 33 organizacije iz 4 zemlje (6 Srbija, 11 BiH, 11 Kosovo, 5 Sjeverna Makedonija) na treningu s ciljem poboljšanja kapaciteta sudionika za osmišljavanje programa za očuvanje u zaštićenim područjima uz korištenje pristupa utemeljenog na ljudskim pravima, te poboljšati svoje znanje i razumijevanje o temama zaštićenih područja i procesima politike, kao i nezakonitim i neodrživim praksama u zaštićenim područjima. Među 33 organizacije bili su i primatelji iz Programa malih bespovratnih sredstava te dodatne organizacije koje smo prepoznali kao potencijalne partnere za buduće aktivnosti. To je uključivalo i ekološke i neekološke organizacije koje imaju interes i potencijal za rad na određenim zaštićenim područjima u svojim zajednicama. U slučaju zaštite rijeka, WWF Adria je podržao lokalne inicijative u Hrvatskoj, Crnoj Gori, BiH, Srbiji i Albaniji za borbu protiv neodržive riječne infrastrukture i promicanje trajne zaštite rijeka, pružanjem pravne podrške, logističke podrške, savjeta, omogućavanjem sastanaka s donositeljima odluka, i povećanje njihove vidljivosti izravno i kao studije slučaja u našem radu na politici.

WWF Adria proveo je regionalnu kampanju na društvenim mrežama/digitalnu #LosingRivers, s ciljem podizanja svijesti publike u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Srbiji o pitanjima malih hidroelektrana. Tijekom tri tjedna u listopadu 2020. naše poruke o opasnostima razvoja malih hidroelektrana pojavile su se na više od 8 milijuna ekrana, angažirajući gotovo milijun ljudi. Koristeći odbojnost ljudi prema gubitku, dobro poznatu kognitivnu pristranost, stvorili smo kampanju koja je ljude osvijestila o tome što je u pitanju ako dopustimo nastavak širenja malih hidroelektrana. Dodavanje humora kampanji povećalo je prijem poruka. Uspjeh kampanje prepoznali su i profesionalci na IdejaX reklamnom festivalu, proglašivši je najboljom regionalnom društvenom akcijskom kampanjom u 2020. dodijelivši joj srebrnu medalju.

Provođenje obrazovnih aktivnosti bilo je posebno izazovno tijekom pandemije, budući da se obrazovni sustav pomaknuo online, ostavljajući učitelje preopterećenim prilagodbom programa online nastavi. Štoviše, blokada je spriječila rad na terenu koji je poremetio naš koncept 'učenja o prirodi u prirodi', zbog čega je WWF Adria zahtijevala da Akademiju prirode prilagodi i online okruženju. Nakon što je uspješno prevladala te izazove, Akademija prirode sada ima 10 novih škola koje su postale ambasadori svojih zaštićenih područja. U našem je programu aktivno sudjelovalo oko 118 učenika, a oko 30 nastavnika podržalo je njihovu realizaciju. Kako bi omogućila održivost edukacije o okolišu, WWF Adria je organizirala edukacije za 32 edukatora iz Bosne i Hercegovine i Srbije s ciljem poboljšanja znanja i vještina te ih osnažiti za samostalnu provedbu aktivnosti u području odgoja i obrazovanja o okolišu, očuvanju i zaštiti prirode.

2. PRILAGOĐAVANJE VANJSKIM OKOLNOSTIMA

Pandemija Covid-19, srećom, nije dovela do značajnijih negativnih utjecaja na naš rad, jer smo uspjeli prilagoditi provedbu naših tekućih inicijativa kako bismo osigurali kontinuitet, kao što je prelazak na virtualno okruženje ili provođenje akcija drugim redoslijedom (npr. odgađanje radionica sve dok ne budu moguća osobna okupljanja i umjesto toga usredotočiti se na stolno istraživanje i analize). Međutim, ako se ograničenja putovanja i okupljanja nastave u sljedećoj godini, teško će se apsorbirati poremećaj našeg rada – koji se temelji na osobnom angažmanu s lokalnim zajednicama i dionicima.

3. ZAJEDNO MOGUĆE

WWF Adria je ured WWF mreže. Naš je rad osmišljen kako bi podržao postizanje globalnih ciljeva naše Mreže i aktivno pridonosimo uspješnoj provedbi nekoliko zajedničkih inicijativa:

- S WWF Austrija i WWF-om za Srednju i Istočnu Europu radimo na tome da Mura-Drava-Dunav proglasimo prvim UNESCO-ovim rezervatom biosfere u pet zemalja i osiguramo održivo upravljanje tim prekograničnim zaštićenim područjem.
- Kao član Inicijative Living European Rivers (LER), WWF Adria predvodi rad na minimiziranju i eliminaciji utjecaja hidroenergije na rijeke i močvare. LER je paneuropski napor koji ima za cilj pružiti mjerljivo očuvanje i obnovu slatkovodnih ekosustava i biološke raznolikosti.
- Mediteranska morska inicijativa (MMI) zajednički je napor mediteranskih ureda WWF-a da osiguraju dugoročno očuvanje i oporavak ovog neprocjenjivog ekosustava. WWF Adria je članica koja ima koristi od pan-mediteranskog opsega rada i financiranja, kao i doprinosa rezultatima očuvanja i uspješnim pričama s terena.

Mnogi uredi WWF-a prepoznali su nas kao partnera od povjerenja, sposobnog za rješavanje vrlo složenih pitanja. Ovi uredi pružaju podršku WWF Adriji kao savjetnicima, investitorima, projektnim partnerima i graditeljima kapaciteta: WWF Austrija (TBR MDD, ribarstvo); WWF Japan (ribarstvo), WWF Švedska (upravljanje zaštićenim područjima), WWF Nizozemska (očuvanje i obnova slatke vode), WWF Švicarska (obnova slatkovodnih ekosustava). Predani smo održavanju i rastu ovih partnerstava, kao načinu da iskoristimo snagu WWF mreže i donesemo najnovija znanja i najnaprednija rješenja u našu regiju.

Ipak, naš interes prije svega leži u usidrenju WWF Adrie u društvima zapadnog Balkana kao pouzdanog, uključivog i transparentnog partnera. Samo kroz suradnju s drugima možemo osigurati da naš rad ima odjek u društvu i donosi smisljena rješenja u kontekstu naše regije. Ova partnerstva uključuju niz organizacija, od građanskih inicijativa i lokalnih nevladinih organizacija u osam zemalja, do koalicija nevladinih organizacija u raznim zemljama i drugih međunarodnih nevladinih organizacija prisutnih u našoj regiji (npr. EuroNatur, Bankwatch, The Nature Conservancy), do drugih institucija relevantnih za provedbu naših ciljeva očuvanja (npr. sveučilišta i istraživačke institucije).

4. PRIKUPLJANJE SREDSTAVA

U ovoj godini započeli smo s realizacijom 5 novih projekata s kumulativnim ukupnim proračunom za WWF Adria od oko 800.000 EUR. Neki od ovih projekata bili su nastavak dosadašnjeg rada, što nam je omogućilo da nastavimo na velikom napretku koji je već u tijeku u očuvanju slatke vode i upravljanju prirodnim resursima. Drugi su nam pomogli da otvorimo nove teme, poput kriminala protiv divljih životinja u Hrvatskoj, BiH i Srbiji, te osnaživanje klimatskih promjena u Hrvatskoj i Sloveniji.

Tijekom godine bili smo zauzeti i izradom originalnih projektnih prijedloga, od kojih su 4 odobrena za početak implementacije u sljedećoj fiskalnoj godini:

- 'MERLIN' je prijavljen na poziv Horizon European Green Deal-a i zajednički je napor mnogih partnera diljem Europe osmišljen oko demonstracije, optimizacije, povećanja i transformacije obnove svih vrsta ekosustava povezanih sa slatkom vodom (močvare uključujući tresetišta, poplavne ravnice). Projektom je predviđeno 17 studija slučaja, a jedna od njih je u Bosni i Hercegovini. Proračun WWF Adrije za ovu četverogodišnju akciju iznosi 800.000 EUR.
- „Panda Labs za klimu i energiju” dostavljen je EUKI-ju kao zajedničko partnerstvo 5 organizacija i pod vodstvom WWF-a Bugarska. Cilj projekta je na temelju metodologije Design Thinkinga i brzog testiranja prototipa stvoriti most između generacija te iskoristiti entuzijazam i “out of the box” razmišljanje mladih kako bi pružili inovativna i hrabra rješenja u okviru pravedne tranzicije. . WWF Adria će ovaj dvogodišnji projekt provoditi u Srbiji za proračun od 125.000 eura.
- Projekt 'FishMPABlue2Plus' nastoji proširiti pristup održivom upravljanju malim ribarstvom u mediteranskim zaštićenim područjima i povećati kapacitete 10 mediteranskih MPA u njegovoj provedbi. Ovaj projekt financiran od strane InterregMed-a trajat će 13 mjeseci, a za naš rad u Hrvatskoj računamo na proračun od 70.000 eura.
- Projekt „Male hidroelektrane, veliki profiti: prebacivanje financijskih poticaja za zaštitu balkanskih rijeka od malih hidroelektrana” nastavak je naših stalnih napora da zaustavimo razvoj malih hidroelektrana ukidanjem državnih subvencija. Financiran od strane WWF Nizozemske u okviru Living European Rivers, ovaj dvogodišnji projekt vrijedan 350.000 EUR zajednički će provoditi WWF Adria i WWF European Policy Office.

